

УДК 371.314

І. О. ЯБЛОЧНІКОВА

докторант

Інститут вищої освіти

Національної академії педагогічних наук України

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ-ФІНАНСИСТІВ У ДАНІЇ

У статті розкрито сукупність організаційних аспектів, що стосуються здійснення магістерської підготовки й формування професійної компетентності випускників магістерських програм у галузі фінансів у ВНЗ Данії. Визначено, що такі фахівці мають забезпечити платоспроможність і сталий розвиток як окремих підприємницьких структур і виробничих підприємств, так і фінансової, економічної та податкової систем країни в цілому. Акцентовано, що результати здійсненого аналізу є цікавими та актуальними для українських педагогів і дослідників. Обґрунтовано перспективність запозичення позитивних моментів організації професійного навчання магістрів-фінансистів із перенесенням їх на сферу освітньої діяльності в Україні.

Ключові слова: професійна підготовка магістрів-фінансистів, формування компетентності фінансистів, вища професійна освіта в Європі.

У останні декілька років у Європі відбувається економічна криза. Нині кризові явища підсилюються внаслідок зростання політичної нестабільності, зумовленої проблемами, пов'язаними з проявами тероризму та міграцією зі сходу. Це визначає характер заходів, що вживають європейські урядові кола й інституції для стабілізації ситуації в усіх сферах соціально-економічного життя. Освіта – невід'ємна частина держави, суспільства та європейського співтовариства, й відповідно, для цієї галузі також актуальними є реформи. А для успішного реформування економіки, фінансової системи, виробництва, міжнародних відносин й самої освіти, а також успішного виходу із кризового стану й забезпечення сталого розвитку країн Європи потрібні кваліфіковані фахівці різних напрямів підготовки.

Тобто на цьому історичному етапі перед освітянами європейських країн і України, яка обрала шлях до Європейської Унії, постають нові завдання. Вони пов'язані із здійсненням підготовки у вищих навчальних закладах професіоналів, здатних здійснювати системний аналіз ситуації в соціально-економічній сфері, а також успішно її прогнозувати. Вони мають вдало передбачати наслідки реалізації відповідних процесів, дій та прийняття управлінських рішень, спрямованих на зменшення впливу негативних факторів.

Рівні економічних показників діяльності багатьох країн Європейського Союзу в останній час знижуються, що є наслідком прояву зазначених кризових явищ. Однак економіка скандинавських держав функціонує більш стабільно, ніж у центральній, південній та східній Європі. Такий результат зумовлений заходами, що заздалегідь ужити їхні уряди. А

це свідчить про відповідний рівень компетентності політичного та фінансового топ-менеджменту Швеції, Данії та Норвегії. Зокрема, данський уряд, поряд із підсиленням заходів безпеки, спромігся також зробити логічні висновки щодо необхідності проведення адекватної фінансової політики й реалізації реформ у економіці.

У Данії створено сприятливий інвестиційний клімат і сформовано суттєву виробничу базу. Активно працює низка великих міжнародних банківських структур, потужних страхових, фінансових та інвестиційних компаній. А це є причинами того, що на данському ринку праці існує сталий попит на висококваліфікованих менеджерів, економістів, бухгалтерів і фінансистів, які є спроможними до розробки й запровадження ефективної політики, що допомагає і великому, і середньому, і малому бізнесу протистояти викликам ринку в умовах глибокої економічної кризи.

Данія, як і інші скандинавські держави, приєдналася до Болонського процесу. Її уряд орієнтує діяльність закладів вищої професійної освіти на світові та європейські стандарти якості, однак при цьому наголошує на врахуванні національних і регіональних особливостей. Освітні системи країн Скандинавії є подібними. Відповідно, процедура підтвердження рівня кваліфікації фахівцем із вищою освітою у випадку його трудової чи академічної міграції відсутня.

Діяльність данців у певних соціальних і економічних сферах, зокрема й у підготовці фахівців високої кваліфікації, є показовою, а тому, на нашу думку, актуальним є вивчення їх досвіду стосовно організації підготовки в межах низки освітніх програм у вищій професійній школі, у тому числі підготовки магістрів-фінансистів. Для української педагогічної спільноти також це є доречним у зв'язку з активною реалізацією українським суспільством процесів євроінтеграції.

Метою статті є аналіз організаційних аспектів формування професійної компетентності фахівців фінансової сфери у вищих навчальних закладах Данії, а також з'ясування можливості успішного запозичення відповідного позитивного досвіду з метою оптимізації вищої професійної освіти України та її інтеграції до європейського освітнього простору.

Потрібно зауважити, що науковці України досі недостатньо приділяли увагу аналізу здобутків освітян скандинавських країн. Хоча в українській педагогічній науці одним із важливих напрямів є дослідження функціонування вищої освіти за кордоном. На його реалізацію у свій час спрямовували творчі зусилля такі науковці, як: Н. Абашкіна, Ю. Бекетова, М. Бершадська, Л. Віннікова, Н. Гайдук, М. Дмитриченко, В. Зубко, О. Карпенко, С. Когут, І. Козубовська, К. Корсак, Т. Кошманова, Н. Лавриченко, Г. Лещук, О. Матвієнко, Н. Микитенко, Н. Ничкало, О. Павлішак, В. Поліщук, О. Пришляк, Л. Пуховська, А. Сбруєва, В. Семілетко, С. Сисоєва, Г. Слозанська, С. Харченко, С. Яблочников [1].

Вища освіта сучасних скандинавських країн як невід'ємна складова європейського освітнього простору є носієм його основних характеристик. Її структуру та зміст розглядали українські та зарубіжні науковці-педагоги, а саме: Т. Йенсен, Е. Коккерсволд, А. Кулікова, Р. Лаппен, Т. Логвиненко [2], Р. Лунгстад, О. Огієнко, Я. Петерсон, Р. Расмуссен, Е. Свенссон, Н.-В. Сьюпаул, В. Тевліна, Л. Филипповець, Т. Хьюсен, П. Шернквіст, С. Юліусдотір, Д. Якобсон та ін. Українські науковці-педагоги до системного аналізу позитивного досвіду закордонних колег у справі формування професійної компетентності фахівців саме з економіки та фінансів у європейських країнах з метою його адаптації до українських реалій поки що не вдавалися.

На нашу думку, керівництво освітньої галузі України, формулюючи рекомендації щодо ефективного використання закордонного досвіду під час реформування української системи вищої освіти та інтеграції її до європейського простору, в певному сенсі все-таки враховувало результати досліджень зазначених науковців, а також виявлені ними позитивні аспекти організаційного й педагогічного досвіду колег із Європи. Про це свідчать останні інновації та тенденції в українській освітній галузі [3].

Як було зазначено вище, освітяни Данії мають здобутки в забезпеченні високого рівня якості формування сукупності теоретичних знань, практичних умінь і навичок фахівців-фінансистів, а також відповідні традиції здійснення діяльності в галузі вищої освіти. Приклади практичного застосування цими фахівцями набутих у ВНЗ навичок можна побачити в їхніх конкретних справах. На жаль, організаційні аспекти і розроблені освітянами цієї країни методологічні принципи гарантування якості підготовки й компетентності фінансистів залишилися поза увагою українських науковців-педагогів. У нашому дослідженні спробуємо розкрити частину цих понять.

У скандинавських країнах найбільш поширеною є бінарна система вищої освіти, яка має два сектори: університетський та неуніверситетський. У межах цієї системи університети пропонують програми з поглибленим теоретичним курсом, спрямованим на ґрунтовний науковий пошук, а неуніверситетські заклади – програми професійного навчання високого рівня. Останнім часом ці відмінності є менш відчутними завдяки тому, що, з одного боку, відбувається посилення академічного розвитку неуніверситетського сектора, а з іншого – активізація участі університетів у професійно орієнтованій діяльності. Саме бінарною є система вищої освіти Данії, як, до речі, й Норвегії [2].

Вищі навчальні заклади цієї країни – лише державні. Їх поділяють на чотири види: університети, університетські коледжі, академії вищої професійної освіти та школи мистецтв. Університети або ж вищі навчальні заклади університетського рівня пропонують бакалаврські, магістерські та докторські дослідницькі й професійні програми. Університетські коледжі

(Professionshøjskoler) запроваджують трьох- або чотирьохрічні програми базової вищої освіти (професійний бакалавріат).

У свою чергу, академії вищої професійної освіти (Erhvervsakademier) реалізують професійні програми та навчальні бакалаврські програми спільно з університетськими коледжами терміном у два або два з половиною роки. З метою їх практичної реалізації вони постійно взаємодіють між собою, а також із відповідними дослідницькими університетами. Крім того, переважну більшість таких коледжів об'єднано в системи Центрів вищої освіти за такою типологією: професійно-технічні, технічні, бізнес-коледжі, коледжі соціальної роботи, охорони здоров'я, центри підвищення кваліфікації тощо.

Університети в Данії, як і в Швеції, фінансують із декількох джерел. Зокрема, такі ВНЗ отримують гранти на поточні потреби, запроваджено національну систему дослідницьких грантів, на які університети можуть подавати заявки. Ще одним джерелом фінансування є державно-громадсько-приватне партнерство. Крім того, виші мають можливість набути зовнішнє фінансування від загальноєвропейських структур та інституцій, представників влади або бізнесу [4]. Згідно із данським Законом про університети, який прийняли в 2003 р., освітянами значна увага приділяється підвищенню ролі навчальних закладів у розповсюдженні інформації щодо наукових методів, які вони застосовують у практичній діяльності, та стосовно результатів реалізації наукових досліджень.

Цей данський Закон від вищих навчальних закладів вимагає здійснювати обов'язковий обмін знаннями та компетенціями із суспільством, зокрема із сектором приватного бізнесу. Вишам пропонують також активно проводити громадські дискусії, всілякі обговорення, а також забезпечити реалізацію наукових і методичних зв'язків із іншими закладами вищої освіти, зокрема сусідніх країн Європейської Унії.

Головними данськими вишами є такі заклади: Ольборг Університет (AALBORG UNIVERSITY), Орхус Університет (AARHUS UNIVERSITET), Університет Копенгагена (Københavns Universitet), Університет південної Данії (SDU), Роскилд Університет (Roskilde University), Данський технічний університет (Technical University of Denmark – DTU), IT Університет Копенгагена та Бізнес-школа Копенгагена (Copenhagen Business School).

Крім того, в освітньому просторі Данії наявна велика сукупність університетських коледжів, кожен з яких входить до структури або певним чином пов'язаний із одним із провідних вищих навчальних закладів, які ми перерахували. Зокрема, це: Copenhagen University College of Engineering, Engineering College of Aarhus, University College of Northern Denmark, University College South, VIA University College, West Jutland University College та ін. Такі коледжі, як правило, реалізують лише спеціалізовані освітні програми, гармонізовані з навчанням у відповідних університетах.

Магістрів із фінансів готують у більшості провідних університетів Данії, а також у декількох коледжах і бізнес-школах. Термін здійснення

підготовки магістрів – один або два роки. Обсяг таких навчальних програм у кредитах ECTS – від 60 до 120.

Так, Університет південної Данії пропонує абітурієнтам магістерську програму “Фінанси та економіка”, що реалізують англійською мовою. Термін реалізації програми – два роки, форма навчання – денна, обсяг – 120 кредитів ECTS. Її особливістю є те, що вона містить досить небагато основних (магістральних) курсів, які реалізують у суттєвих обсягах (кожен по 10 кредитів ECTS). Так, у першому семестрі це – “Корпоративні фінанси” та “Управління ризиками”, у другому – “Розподіл активів”, “Ціноутворення на ринку цінних паперів” і “Динамічні корпоративні інвестиції”, у третьому – “Кількісні методи у фінансах”. Тобто 60 кредитів відведено фундаментальній підготовці магістрів-фінансистів для забезпечення подальшого успішного здійснення ними наукових досліджень і практичної діяльності. Ще чверть обсягу програми (30 кредитів ECTS) – підготовка й захист магістерської дисертації.

Курси за вибором студента становлять чверть обсягу всієї програми, для їх опанування передбачено 10 кредитів ECTS у першому та 20 кредитів ECTS у третьому семестрі. Тобто наприкінці навчання майбутні магістри мають визначитися із спеціалізацією у фаховій сфері й обрати відповідний перелік елективних курсів.

Випускники цієї програми мають відмінні аналітичні навички в галузі фінансів і, як правило, успішно знаходять престижну роботу в крупних компаніях з достойною оплатою праці. Їх типовими посадами в майбутньому є: аналітик у фінансовому секторі (що спеціалізується в галузі операцій із цінними паперами, корпоративних фінансів або ж прогнозуванні економічних тенденцій); менеджер пенсійних, інвестиційних або фінансових фондів; фінансовий консультант з управління ризиками; брокер на фінансових ринках; викладач або науковець у вищому навчальному закладі.

В Ольборг Університеті реалізують програму “Магістр ділового адміністрування” із спеціалізацією “Фінансовий менеджмент”. Термін навчання – чотири семестри, обсяг – 120 кредитів. На відміну від програми Університету південної Данії, вона містить вісім основних навчальних курсів, що викладають протягом першого й другого семестрів (“Науковий метод”, “Стратегічний менеджмент”, “Управлінський облік”, “Менеджерські інформаційні системи”, “Аналіз фінансової звітності з метою прийняття управлінського рішення”, “Бюджетування”, “Фінансовий менеджмент в мережах постачання”, “Розрахунок рентабельності капіталовкладень”). Обсяг таких магістральних дисциплін – 60 кредитів ECTS.

Третій семестр навчання за цією магістерською програмою відведено виконанню навчального проекту або в певній крупній данській фінансовій компанії, або в іншому вищому навчальному закладі, або ж під час проходження стажування за кордоном, із цією метою Ольборг Університет уклав велику кількість договорів про співробітництво. Зазначене поєднується із опануванням елективних курсів обсягом 15 кредитів ECTS, які обирає ма-

гістрант на свій смак залежно від теми майбутньої магістерської дисертації. Останню виконують протягом четвертого семестру навчання, на її підготовку відводять 30 кредитів ECTS.

Для вступу на навчання за зазначеною програму в Ольборг Університеті існує низка вимог, що стосуються переліку та обсягів попередньо опанованих навчальних курсів. Зокрема, обов'язковим є наявність у абітурієнта відповідного документа, що підтверджує вивчення ним таких дисциплін: “Економіка” (10 кредитів ECTS); “Управління економікою”, “Управлінський облік”, “Корпоративні фінанси”, “Фінансовий облік” (обсягом 25 кредитів ECTS); “Філософія науки”, “Кількісні та якісні методи реалізації наукових досліджень” (обсягом 15 кредитів ECTS); “Маркетинг” і “Маркетинговий аналіз” (10 кредитів ECTS); “Теорія організації” (10 кредитів ECTS); “Бізнес-економіка” та “Менеджмент” (15 кредитів ECTS). Зазначені курси повинні мати конкретний зміст і проводитися в межах університетської бакалаврської програми. В іншому випадку приймальна комісія може прийняти рішення про необхідність попереднього проходження підготовчого курсу обсягом 25 кредитів ECTS.

Орхус Університет теж пропонує магістерську програму “Магістр ділового адміністрування”, що має дві спеціалізації “Фінанси” й “Міжнародні фінанси”, кожна обсягом 120 кредитів ECTS і терміном навчання два роки. В першому семестрі навчання за спеціалізацією “Фінанси” в магістрантів формують методичні й наукові основи реалізації дослідження шляхом опанування чотирьох основних навчальних курсів загальним обсягом у 30 кредитів ECTS, а саме: “Корпоративні фінанси” (10 кредитів), “Теорія інвестиційного аналізу” (5 кредитів), “Цінні папери” (5 кредитів), “Прикладна економетрика” (10 кредитів). У другому семестрі навчання за цією програмою основних курсів також чотири: “Управління в банківській сфері” (5 кредитів), “Ринки цінних паперів” (5 кредитів), “Фінансовий інжиніринг” (10 кредитів), “Кількісні методи у фінансах” (10 кредитів). Третій семестр відведено для опанування дисциплін за вибором (30 кредитів), а четвертий – для підготовки магістерської дисертації.

Обсяг і структура магістерської програми “Міжнародні фінанси” Орхус Університету є подібним, однак її зміст має суттєві відмінності. Зокрема, основну її частину розмежовано на чотири навчальні модулі (по два в першому та другому семестрах). Один із таких блоків (“Корпоративні фінанси”) є перехідним, а саме: протягом першого та другого семестру на його вивчення відведено по 10 кредитів ECTS. У другому семестрі вивчають дисципліни навчального модуля “Міжнародний фінансовий та стратегічний управлінський облік” (обсяг – 15 кредитів ECTS). Ще один модуль об'єднує дві дисципліни: “Інтернаціоналізація фірми” (15 кредитів ECTS) і “Міжнародні бізнес-фінанси” (5 кредитів ECTS). Зовсім невеликий обсяг має четвертий модуль “Прикладні економетричні методи” (5 кредитів ECTS).

Тобто сукупність наведених навчальних курсів цієї програми досить добре відображають її спрямування. Усі вони націлені на формування компетенцій майбутнього фінансиста, який має бути готовим здійснювати практичну діяльність у міжнародному бізнес-середовищі, добре орієнтуватися у фінансових питаннях, які пов'язані з такою специфікою роботи. Як і в попередньо розглянутій спеціалізації “Фінанси”, у третьому семестрі вивчають елективні дисципліни, а в четвертому магістранти готують випускню роботу.

Ця програма поглиблює знання студентів щодо вирішення наявних фінансових і економічних проблем, “озброює” фахівців відповідними інструментами для успішної реалізації їх дослідження. Випускники програми – здатні аналізувати ситуації та знаходити способи вирішення складних проблем самостійно із застосуванням наукового підходу. Програма сфокусована на міжнародне економічне середовище й на окремі типові фінансові бізнес-ситуації. Її організатори використовують низку методів навчання, а сама вона враховує потреби ринку, які швидко змінюються. Останнє пояснюють прискореною глобалізацією фінансового сектора. Подібні магістерські програми запровадили в Копенгагенському університеті та Копенгагенській бізнес-школі.

Ці магістерські програми забезпечують ринок праці не тільки Данії, а й інших країн Європи й світу висококваліфікованими фахівцями в галузі фінансів, що здатні сприяти і власному добробуту, і добробуту суспільства. Досить схожою на данську є система вищої професійної освіти всіх скандинавських країн, але її аспекти будуть предметом подальших досліджень.

Висновки. Вища професійна освіта Данії, зокрема фінансова, має суттєві здобутки. Її структура та зміст гармонізовані з європейськими стандартами. Особливості організації підготовки магістрів у данських ВНЗ, що враховують і загальноєвропейські тенденції, і національні особливості фінансової сфери, дали змогу забезпечити відповідний рівень якості, престиж і визнання дипломів у більшості країн світу, а також гарантоване працевлаштування випускників на Батьківщині та закордоном. Розглянуті аспекти реалізації магістерської підготовки й формування професійної компетентності магістрів-фінансистів дають можливість вітчизняним освітянам запозичити позитивний досвід закордонних колег з метою успішного впровадження його в Україні [4].

Список використаної літератури

1. Логвиненко Т. О. Вища освіта Данії, Норвегії, Швеції у сучасному європейському вимірі / Т. О. Логвиненко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І. В. Козубовська. – Ужгород : Говерла, 2014. – Вип. 30. – С. 86–89.
2. Яблочников С. Л. Аспекти професійної підготовки у ВНЗ фахівців економічного профілю // Наукові записки Ніжинського держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя (Психол.-пед. науки). – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2012. – № 3. – С. 136–139.
3. Яблочникова І. О. Аспекти організаційного управління вищою професійною освітою / І. О. Яблочникова, С. Л. Яблочников // Зб. наук. пр. Бердянського державного пед. ун-ту (Пед. науки). – 2013. – № 4. – С. 166–174.

4. Supporting the Contribution of Higher Education Institutions to Regional Development: Report of the Oresund Region to the OECD-project / Nielsen Linda, Bexell Goran, Jensen Henrik Toft, Olausson Lennart. – Copenhagen, 2005. – 132 p.

Стаття надійшла до редакції 01.02.2016.

Яблочникова И. О. Особенности подготовки магистров-финансистов в Дании

В статье раскрыты организационные аспекты, касающиеся осуществления подготовки и успешного формирования профессиональной компетентности магистров финансовой сферы в высших учебных заведениях европейских стран, в частности – Дании. Уделено внимание, в первую очередь, подготовке магистров-финансистов в университетах. Обоснована возможность заимствования имеющегося положительного опыта зарубежных коллег в подготовке высококвалифицированных финансистов в Украине.

Ключевые слова: профессиональная подготовка магистров-финансистов, формирование компетентности финансистов, высшее профессиональное образование в Европе.

Yablochnikova I. Features of Training of Masters-Financiers in Denmark

This publication discloses a set of organizational aspects related to the implementation of effective training and successful formation of professional competence of masters in finance in higher education institutions of the countries located in Northern Europe. Attention is paid to finance training in the universities of Denmark. Attention is first and foremost, to the training of masters in finance at the University. Also identified universities, which implement training of masters-financiers and content of the programs. It is noted that the Master's program-finance at various universities may differ materially. These differences relate to and focus attention on specific issues of the activity of the financier, and the number of academic hours denominated loans are scheduled institution under the relevant programs. In the publication the author reviewed the aspects that are common to the system of higher education of northern Europe, as well as available-significant differences. Such nuances, according to the author, are largely determined by the current economic situation in these countries and the real level of socio-economic relations in society, as well as centuries-old traditions of the national implementation of the activities in the field of education.

In addition, the author has established the possibility of borrowing the existing positive experience of foreign colleagues in the implementation of training of highly qualified economists, in particular, Master in finance in Ukraine.

Key words: vocational training of masters, formation of competence, the European higher education.